

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jose Antonio Albizu Agirrebeña

*Eibar,
Gipuzkoa
(1940)*

Aurkibidea

Biografia

Eibarko Ardantza kalean jaio zen 1940. urteko otsailaren 5ean. Lau senidetan gazteena eta mutil bakarra izanik, mutilaren jaiotzaren albistea aitak pozarren hartu zuela kontatzen du. Isasi kalean zegoen "Sagrado Corazón" ikastetxean burutu zituen oinarrizko ikasketak eta Lucas Alberdirekin ikasi zuen marrazten udaletxeko marrazketa-eskolan .

Hamalau urterekin hasi zen Eibarko "Aguirre y Aranzabal" (AYA) lantegian grabatzaile moduan. Apendiz bezala jardun zuen Jose Rodriguez Aday, "Errekalde", grabatzailearen kargura lehenengo urteetan zehar. 1985. urtera bitartean jardun zuen AYAn. Armagintza sektoreak jasan zuen gainbehera nabarmenak eraginda, urte horretan bertan desagertuko da AYA, SORESKO (Itziar, Deba) zeritzon enpresa multzoko partaide bihurtuko delarik. Nahiz eta Jose Antoniok bertan jarraitzeko aukera izan, bere kontura lanean jarduteko erabakia hartu zuen eta horrela jardun zuen, etxeko sukaldean grabatzaile lanetan, erretiroa hartu zuenera bitartean.

Zintak

EIB-669

- **Proiektua:** Eibarko ondare industrialia
- **Elkarrizketatzailea(k):** Aparicio Azpilicueta, Mikel - Gaston Balerdi, Izaskun
- **Data:** 2018-03-19
- **Iraupena:** 100 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Sasoi hartako Ardantza kalea

- **Erref:** EIB-669/003
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:00:46. **Bukatu:** 00:04:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Ardantza kaleari buruzko azalpenak ematen ditu. "Dos de Mayo" kaletik trenbidera bitartean zazpi pegora zeuden. Trenbidetik aurrera zegoen zatiari "Ardanza vieja" deitzen ziotela dio. Etxeak baino tailer gehiago zegoen. Erreka pasatzen zen bertatik eta iturriak eta arropak garbitzeko harraska ere gogoan ditu. Orduko tailer eta lantegi txikiak izendatzen ditu.

2. 14 urtera bitarteko ikasketak

- **Erref:** EIB-669/005
- **Iraupena:** 0:03:35. **Hasi:** 00:05:20. **Bukatu:** 00:08:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Lau senidetan gazteena eta mutil bakarra zen Jose Antonio. Semea jaio zenean, ikusi zuen oro gonbidatu omen zuen aitak pozaren pozez. Frontoi zaharrean egin zituen lehenengo ikasketak eta ondoren Isasi kaleko "Corazonistas" ikastetxean. Marrazketa eskolak Lucas Alberdirekin hartu zituen batez ere. 14 urterekin hasi zen aprendiz moduan "Aguirre y Aranzabal" (AYA. Eibar) lantegian grabatzaile lanetan.

3. Grabatzaile-mutil AYAn

- **Erref:** EIB-669/006
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:08:55. **Bukatu:** 00:11:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua

Laburpena:

<p>14 urterekin AYAn hasi zen, galtza motzekin, aprendiz bezala grabatzaile lanetan. Jose Rodriguez Alday "Errekalde" zen bere arduraduna. Jenio biziko gizona baina grabatzaile bikaina. Lanetik irten eta Urriaga maisuaren akademian ikasketekin jarraitzen zuela kontatzen du.</p>

4. "Rubito" grabatzaileari begira ematen zituen orduak

- **Erref:** EIB-669/007

- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:11:50. **Bukatu:** 00:13:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua

Laburpena:

Marraskigintzan iaioa zen arren grabatzen hutsetik ikasten hasi behar izan zuen AYAn. Umetan, San Andres pasealekuan jarduten zuen "Rubito" grabatzaile ezagunari begira orduak ematen zituela kontatzen du. Garai hartan ez zegoen grabatu eskolarik; gerora zabaldu zuen Lucas Alberdik.

5. Lanerako erremintak

- **Erref:** EIB-669/008
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:13:50. **Bukatu:** 00:16:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua

Laburpena:

<p>Lanerako behar zituen lanabesak fabrika eman zizkieten arren, hasiera batean norberak egin behar izaten zituela kontatzen du. Materiala erosi eta Villabellaren forjara eramaten zuten, forma emanez behar zituzten erremintak fabrikatzeko. Hogei urte beranduago eros zitezkeen erremintak erakusten ditu, hala ere, ez omen ziren antzinakoak bezain onak.</p>

6. Aprestuz garaiak hogeituroko ordainsaria

- **Erref:** EIB-669/009
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:16:38. **Bukatu:** 00:18:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

<p>Aprestuz egon zen bitartean ez zuen soldatarik jasotzen. Hala ere, lehen eskopetak grabatzen hasi zenean, bere ardura zuen grabatzaileak hogeituroko ordainsaria ematen ziola kontatzen du. Garai hartan, dirutza zen ume batentzat.</p>

7. Lan baldintzak: soldata, ordutegia eta jai egunak

- **Erref:** EIB-669/010
- **Iraupena:** 0:05:06. **Hasi:** 00:18:50. **Bukatu:** 00:23:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua

Laburpena:

Nahiz eta lantegiko beharginak izan, piezako kobratzen zuten grabatzaileek. Lan bakoitzaren kalitate eta zailtasunaren arabera ordaintzen zieten. Hamar ordu jarduten zuten egunean, astelehenetik larunbatera. 1958. urteko maiatzaren lehena izan zen bere lehen lan eguna. "San José artesano" izendatu zuen egun hori Francok 60 hamarkada inguruan eta ordutik aurrera jai egun bihurtu zen. Ostegun eta Ostiral Santua jai egunak izaten ziren eta udako oporretan hiru egun baino ez zituzten izaten hasiera batean. Gero, aste batera pasa zen eta hurrengo aldaketak 15 egun ekarri zituen baina askoz beranduago izan zen hau.

8. Oporretara, lau joan eta bost itzuli

- **Erref:** EIB-669/011
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:23:56. **Bukatu:** 00:26:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debarreneko lantegiak

Laburpena:

Opor sasoiari lantegiak itxi egiten zirela kontatzen du eta, kanpotar asko euren herrietara itzultzen zenez, Eibar hutsik geratzen zela dio. Oporretatik bueltan gainera, joaten zirenak baino gehiago itzuli ohi ziren. Lana sobera zegoenez, senitartekoak etortzen ziren oporretan joaten ziren haiekin. Kanpotarrek bertakoek adina lan egin dutela kontatzen du.

9. Kanpotar ugari Eibarren

- **Erref:** EIB-669/012
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:26:10. **Bukatu:** 00:27:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

Kanpotarrak ondo hartzen ziren. Apopilo egoten ziren asko hasieran edo, abandonatuta hutsik zeuden inguruko baserrietan sartzen zirela dio.

10. Euskaraz jarduten zuten kalean nahiz lantokian

- **Erref:** EIB-669/013
- **Iraupena:** 0:04:03. **Hasi:** 00:27:42. **Bukatu:** 00:31:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Garai hartako Eibar euskalduna zela kontatzen du. Helduek gehiago egiten zuten orduan euskaraz, baita gazteak ere. Lantegian ere euskaraz egiten zutela dio. Kanpotar batzuk ere ikasi zuten euskaraz.

11. Eraikinaren banaketari buruzko azalpenak

- **Erref:** EIB-669/014
- **Iraupena:** 0:06:10. **Hasi:** 00:31:45. **Bukatu:** 00:37:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debarreneko lantegiak

Laburpena:

<p>Jose Antonio AYAn lanean hasi zenean (1954. urtean) 170 langile inguru egongo ziren lantegian. Eraikinari buruz dihardu. Solairu bakoitzean zer zegoen kontatzen du.</p>

12. Eskopetak apaintzeko modu desberdinak

- **Erref:** EIB-669/015
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:37:55. **Bukatu:** 00:40:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Eskopeta bat amaitzeko modu desberdinak zeuden. Grabatuak egin ostean, tratamendu desberdinak eman ziezazkion eskopetari, bezeroak eskatu ahala. Eskopeta arruntenei ere grabatu erraz bat egiten zieten.

13. Eskopetak "akabatzeko" pausoak

- **Erref:** EIB-669/016
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:40:36. **Bukatu:** 00:42:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Eskopeta probaderotik pasa ondoren jasotzen zuten grabatzaileek. Probaderoan, erresistentzia neurtzeko frogak egiten zitzaizkion armari, besteak beste. "Akabatzailleak" hartzen zuen orduan, grabatu beharreko piezaren gainazala leun lagatzeko. Gainazal leun horretan egiten zuten

grabatua eta handik "tenplerako" prestatzera eramaten zuten. Tenplatu ostean "muntatzaileak" piezak muntatzen zituen. Azken urratsa, armaren kalitatea egiaztatzea izango da.

14. Grabatuari buruzko azalpenak

- **Erref:** EIB-669/017
- **Iraupena:** 0:05:14. **Hasi:** 00:42:42. **Bukatu:** 00:47:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Berunezko barailekin lotzen zituzten piezak tornuzilean. Irudiak normalean ez ziren pieza gainera kalkatzen; eredu desberdinetako neurriak konpasarekin hartzen zituzten. Apaindura desberdinei buruzko azalpenak: "dibujo purdi" (Purdey). Berak asmatutako marrazkiak ere grabatu izan ditu baina, merkaturatzerako orduan garestiegiak izango lirakeela iruditzen zaio.

15. Purdey, Merkel, Holland... grabatu modelo desberdinak

- **Erref:** EIB-669/018
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:47:56. **Bukatu:** 00:49:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua

Laburpena:

<p>Bezeroak aukeratzen zuen zer nolako marrazkia nahi zuen bere eskopetan. Hainbat izen aipatzen ditu: Purdey, Merkel, Holland, San Sebastian... Eredu desberdinak erakusten ditu.</p>

16. Grabatzeko erreminta desberdinei buruzko azalpenak

- **Erref:** EIB-669/019
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:49:04. **Bukatu:** 00:51:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Grabatua egiteko beharrezko erremintak erakutsi eta izendatzen ditu: mailua, "markadorea" (piezak burdinazko gainazalean markatzeko), "eskuaiderako" gubila, gubil estandarra, atzapardunak, etab.

17. "Eskuaide" deritzon teknika

- **Erref:** EIB-669/020
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:51:45. **Bukatu:** 00:53:25

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua

Laburpena:

"Eskuaide"-a grabaturako teknika bat da, mailurik gabe egiten dena baina Jose Antoniok ez zuen ia erabili. Italian ospe handiko teknika bat dela kontatzen du.

18. Konplexutasunaren arabera lanordua

- **Erref:** EIB-669/021
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:53:25. **Bukatu:** 00:55:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua

Laburpena:

Egin beharreko lanaren arabera, lanordu gehiago edo gutxiago beharko dira. Arruntenak 5 ordutan amai zitezkeen, lan konplexuenek 100 ordutik gora eskatzen zuten. Amaitutako lan bakoitzagatik kobratzen zuten, lanak azkar eta ondo egitea komeni zitzaizela dio.

19. Eskuz eginiko grabatua versus gaur egungo teknologia

- **Erref:** EIB-669/023
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:58:08. **Bukatu:** 01:01:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua

Laburpena:

Eskuz egiten den grabatua ez da urteetan zehar aldatu. Teknika ordea bai: pantografoak, laserra, "roldana" (gurpil bidezko grabatua), eta beste batzuk erabiltzen dira gaur egun. Lanak azkartu eta merkatzeko erabiltzen dira baina kalitateari dagokionean, eskuz egindako grabatuarekin ezin direla alderatu iruditzen zaio. Begiratu azkar batean bereiziko lituzke berak, baina ez dakien batek erraz nahas ditzake.

20. Emakumezko gutxi AYAn; bulegoan edo kaxak "pikatzen" baino ez

- **Erref:** EIB-669/025
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 01:03:00. **Bukatu:** 01:05:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Nahiz eta bazeuden emakumezko batzuk AYA-n lanean, bulegoan edo eskopeta kaxen "pikatzaile" moduan bakarrik jarduten zutela kontatzen du.

Emakumezkorik ez zegoen grabatzaileen artean, adibidez; garai hartan ez omen ziren horrelako ofizioetara sartzen. Gaur egun ordea denetik dagoela dio eta, lan bat zein bestea, berdin-berdin edonork egin dezakeela iruditzen zaio gainera.

21. Armagintzari dagokionean lantegirik handiena

- **Erref:** EIB-669/028
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 01:08:54. **Bukatu:** 01:11:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Armagintzari dagokionean, Eibarko lantegi handiena izan zen AYA. Euren kompetentzia ziren tailerrak izendatzen ditu. 470 behargin izatera iritsi ziren 60. hamarkadan. 1985. urtean itxi zen AYA. Gora-behera asko jasaten zituztela kontatzen du. 1992. urtean armagintzak jasan zuen krisi izugarria dakar gogora.

22. 1980. urtetik aurrerako gainbehera

- **Erref:** EIB-669/029
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 01:11:34. **Bukatu:** 01:13:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

1980. urtetik aurrera lantegiaren egoera okertzen hasi zela kontatzen du. Soldata kobratu ezinik ibili ziren, greba egunak egon ziren... gainbehera nabarmena izan zen. Tailer handi eta ertainek jasan zuten egoerarik makurrena.

23. SORESKOn sorrera Itziarren

- **Erref:** EIB-669/030
- **Iraupena:** 0:04:13. **Hasi:** 01:13:11. **Bukatu:** 01:17:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Egoera hari aurre egiteko, Jaurlaritzaren babesarekin, SORESKO (aurrerago DIARM "Desarrollo de industrias Armeras, S.A" bezala ezagutuko dena.) jaioko da Itziarren. 15 armagin inguru elkartu ziren marka berri horren babesean baina proiektuak ez zuen luzez aurrera egiterik izan. Enpresa berri haren parte ez izatea zergatik erabaki zuen kontatzen du Jose Antoniok.

24. Damaskinatuari buruz

- **Erref:** EIB-669/035
- **Iraupena:** 0:03:39. **Hasi:** 01:22:52. **Bukatu:** 01:26:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

AYAn bazegoen lantegiaren ikurra eskopetetan damaskinatzen zuen behargin bat. Prozedura oso sinplea dela kontatzen du, edonork egiteko modukoa. Nola egiten den azaltzen du.

25. Ama eta arreba damaskinatzaileak ziren

- **Erref:** EIB-669/036
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 01:26:31. **Bukatu:** 01:28:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Ama eta arreba damaskinatugintzan aritzen ziren. Artisautza denda batean egiten zuen amak lan. Arrebak Lucas Alberdirekin ikasi zuen damaskinatzen eta etxean jarduten zuela kontatzen du.

26. AYArengatik inguruan zeuden bestelako lantegiak

- **Erref:** EIB-669/040
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 01:32:34. **Bukatu:** 01:35:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

<p>AYA lantegia kokatzen zen (Bista Eder kalea, Eibar) inguruan zeuden tailerrak izendatzen ditu: Aranberri Hermanos, Pedro Arrizabalaga, Suar, TTT (Timoteo Sarasketa) eta Lorenzo Telleria.</p>

27. Grabatzaileek ez zuten zaindariaren egunik

- **Erref:** EIB-669/043
- **Iraupena:** 0:00:29. **Hasi:** 01:39:04. **Bukatu:** 01:39:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

Armagineen zaindaria Santa Barbara zen eta "akabatzaileen" eguna hausterre egunez ospatzen zen. Grabatzaileek ez zuten zaindaririk

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-04-12

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com